

HVAT SIGA TIT?

**Hesa røðu helt formaður
javnaðarflokksins P. M. Dam
undir umrøðuni av
løgmannstaluni á Ólavsøku**

Hvat siga tit, háttvirdu lögtingsmenn?

Hvat siga tit háttvirdu áhoyrarar, sum lurtaðu, tá ið landsstýrismaðurin Erlendur Paturssonur vegna tjóðveldisflokkin og landsstýrið beinanvegin landsstýrið varð seut, og tá ið lögmaður Hákun Djurhuus fólkaflokksins og landsstýrisins vegna »proklameraðu« eitt sjálfstýri, ið ikki kundi skiljast øðrvísi enn rein loysingarstevna?

Hvat siga tit, tá ið nú sami lögmaður egna vegna og vegna landsstýrisins, fólkaflokksins og tjóðveldið aftur talar um sjálfstýri hjá sjálfstýrissamgonguni, sum i 4 heil ár við óskerdum meirluta hevur sit ið við buktini og báðum endunum og møguleikum at fremja alt tað sjálfstýri og allan tann loysingarpolitikk, sum hjartanum lystir, og sum kortini ikki hevur framt so mikið sjálfstýri, sum undir naglin á litafingri?

Tað sjálfstýri ella tær i seinastu løtu einkisverdu samtyktir um nakrar fáar broytingar i heima-stýrisslóðini, sum eg seinri skal koma til, er ikki sjálfstýrsliga vert at taka upp á tunguna bæði ti, at tað i uppskotinum, sum sjálfstýrsliga kundi haft nákað at týða, rædd ust teir sjálfv og syrgdu fyr, at tað varð ikki samtykt, og tað, sum samtykt varð, er eisini bara upp kvamsvis samtykt við tað, at teir ansaðu eftir at samtyktu tað so seint seinasta fríð av teirra stjórnarskeiði, at teir vora fráfarnir longur áðrenn samráðingar kunnu takast upp við donsku ríkisstjórnina um tað.

Tá ið menn spyrja, hvat ið hent er sjálfstýrsliga og loysingarpolitiskt, er bara eitt svar at geva, og tað er:

Pórt einki!
Einki uttan bluff!

ONGAN TÝDNING

Annars er at siga um uppskotini til pinkubroytingar i stjórnarskipanina, at tær eru, sum i javnaðarmannalitinum vist á og prógvað, ikki øðrvísi, enn at tað, sum tey benda at og vilja fremja, kundi alt verið framt innanfyri rannummar av galdandi stjórnarskipan av 23. mars 1948.

Stuttligt er at bita merki i, hvussu lögmaður i neyðini at fáa eitt sindur av sjálfstýri burtur úr teim samtyktu broytingaruppskotinum mótsing sær sjálvum.

Hann heldur soleiðis fram, at landsstýrisins umorðan av grein 7 er ein fyrirmurn sjálfstýrsliga fram um tað orðaljóð, ið sama grein hevur i galdandi lóg. Her er talan um, at eingin av ríkisdegnum ella við kongligari fyriskipan samtyktu lógir og fyriskipanir kunnu verða settar i gildi uttan góttaking av heimastýrinum, lögtingi og landsstýri. Men næstan i sama andrátti viðongur hann, at umorðingin i veruleikanum týðir einki, ti tað, ið ein ynskir at praktisera, veruliga verður praktisera eftir galdandi heimastýrslóg. Við formansins loyvi taki eg uppáttur lögmannsins egni orð hesum viðvíkjandi.

Hann sigur: »Tað er vorðið praksis, at eingin ríkislóg ella aðrar almennar fyriskipanir frá ríkismyndugleikunum verða settar i gildi i Fóroyum, áðrenn heimastýrið, annaðhvørt lögtingið, tá ið talan er um lógir, ella landsstýrið annars hevur málið til umhugsingar. Landsstýrinum kunnugi hevur enn ongandi verið víðdráttur við ríkisstýrið um, hvørjar lógir v. m. skulu galda her.«

Hetta vóru lögmannsins egna orð!

Hvur nakar hoyrt hópiseysari mótsing av sær sjálvum, enn háttvirdi lögmaður ger seg skyldugan i her?

Reyp av nokrum, sum hann sjálfur viðongur ongan praktiskan týðning hevur! Ongan týðning! ti tað framanundan er i lagi sambeitt galdandi heimastýrslóg av 23. mars 1948!

EITT AFTURSTIG

Næsta broyting, háttvirdi lögmaður talar um, viðvíkur okkara samráðingum við útheimin um mál, ið bara snúgva sær at okkum i Fóroyum.

Eisini her talar lögmaður um framtig.

Men her er talan um beinleiðis afturstig, ti meðan vit nú hava rætt ikki bara sjálfv at samráðast, hava vit eisini rætt til at vera »introdu-seraðir« av uttanríkisráðnum og at fáa alla ta hjálp og tann stuðul, ið uttanríkisráðið við sinum serkunnleika og ígjøgnum mong ættarlið vunnar færmleika i samráðing við aðrar tjóðir kann veita okkum, so vil uppskotið frá landsstýrinum, um tað verður framt, skera burtur samarbeiðið og stuðulin, ið talan er um i dag frá danskari síðu.

Hetta er meiri enn háttislig soleiðis sum vit eru fyr i dag við ongari »trenaðari« uttanríkismann-

Vit vita av royndum, hvussu stóran týðning stuðulin frá danska uttanríkisráðnum hevur haft i okkara samráðingum við bretar um sjómarkið, við íslendingar, norðmenn og grønlandingar viðvíkjandi fiskirættindum hjá fóroyingum inn annfyri fiskimarkið hjá teimum.

Samstundis sum háttvirdi lögmaður við uppgjörðari gleði boðar frá samtyktum meirlutans av nokrum av landsstýrisins stjórnarskipanar uppskotum, sigur hann ikki eitt einasta orð um, men dylir sum mannsmynd, at sjálfstýrissamgongan ikki hevur rørt ein einasta fingur fyr i fáa framt okkara i heima stýrisslóðini festa rætt at fáa settan ein i fóroyskum viðurskiptum serkennan mann i uttanríkisráðið eins og at fáa sett mann og menn á donsku umboðsstovurnar i teimum ymsu londunum har ið vit hava serligar handils-, vinnulivs- og aðrar interessur til at varðveita okkara áhugamál.

At einki er gjørt her er beinleiðis stórskáði fyr okkara uttanríkisinteresser.

Hugsar sær, at her vil sjálfstýrissamgongan soleiðis tveita frá okkum alla hjálp og kvetta alt samstarv við danir i uttanríkisráðið uttan sum sagt at hava nakra dugliga og vælvalda uttanríkismanning at rokja okkara dagligu uttanríkisáhugamál og vera okkara landsstýri og samráðingarmann til serfrøðisliga hjálp, tá ið ástendur við sátt mál — og øðrum samráðingum við fremmandar tjóðir og ríki.

Av somnum eitt afturstig, ein ógerð og ábyrgdarleysur atburður móti landi og fólki okkara!

AVLEIÐA OG FJALA

Lögmaður ikki bara steintigur við øllum hesum, men hann sigur ta ósannind, at javnaðarmenn einki uppskott hava i samband við viðgerðan av landsstýrisins máli viðgerðan av broyting av stjórnarskipanini, hóast sannleikin er, at javnaðarflokkurin legði fram eina út i ævir viðgjørda umhugsan i hesum máli við positivum uppskotum um:

at seta nevnda serkøna mann i uttanríkisráðið at taka sær av fóroysku uttanríkis áhugamálunum,

at seta nevnda mann og menn á tær donsku uttanríkisumboðsstovurnar i teimum londum, har ið for-

oysku handils- og vinnulivs- og aðrar interessur leika á hjá okkum,

at orða pass okkara soleiðis, at tað verður undirstrikað viðvíkjandi fóroyingum sum tjóð, men samstundis má passið visa státsborgara skapin, ti vit eru enn og verða ta framvegis leingi heilt fremmandir og ókendir i fjarløgðum londum, hagar kortini mangir fóroyingar koma til og hava við at gera,

at fóroyska flagginum verður veitt fullan sóma og rætt at umboða okkum allastaðni, har ið vit móta vegna fóroysku tjóðina, at vit fáa egna fóroysk frimerki uttan sviptoku av postverkinum, at vit fáa okkara fóroyska umboð i norðlandska ráðnum, valt av lögtinginum.

Tað mátti ikki sóm okkara háttvirda lögmanni at dult hetta uppskott okkara javnaðarmanna burtur og dult, at ikki ein tann einasti av stjórnarsamgonguni greiddi atkvøðu fyr, ti hvorki sum heilt tíð ella fyr einstokum portum av tí!

Her kundi sjálfstýrissamgongan haft handlað positivt, nátiðalt og veruliga ókt um okkara ávirkan á uttanríkisráðið okkara, ið vildi verið av allarstórsta týðningi nú ið sum sagt handils- og vinnulivssamvinnan við útheimin er vorðin sjálfv grundarlagið undir okkara fíggjarligu tilveru.

Men istaðin fyr at handla her, kenna landsstýrið og landsstýrissamgongan seg neyðríknan at fáast við broytingarpul, ið sjálfv forsprákarin, lögmaðurin, sum sagt sigur einki at hava at týða ella einki broyta i ti praktiska livinum til styrktar av okkara uttanríkisinteressen — tvorturímóti! siga vit sum gjølla ávist og prógvað. Og tað syrgiliga er, at okkara háttvirdi lögmaður og hansara samgongumenn gera hetta einans fyr at avleiða og fjala, at teir i stjórnarsamgongutíð síni við reimum sjálfstýrismeirluta ikki hava livað bara eitt pinkulitit sindur upp til tað, ið teir so ársenir og brænggeiðir lovaðu velurum sínum av sjálfstýri og loysingarpolitikki.

Javnaðarmenn hava viljað mánnað okkum til uttanríkistænastuna soleiðis sum stjórnarskipanin gevur okkum rætt til og forsetur. Men her hava teir ongandi fingið undirtøku frá nokrum uttan Louis Z. charlesen og teimum, sum tá vóru hansara vápnabroður.

Alt hetta steintigur sum sagt háttvirdi lögmaður við eins og við tí, at tað er hansara egni flokkur, sum hevur ligið sum ein deyður klæðestættur yvir ti fóroyska politikkinn hesi 4 árin.

Men hetta kann ikki fjalas.

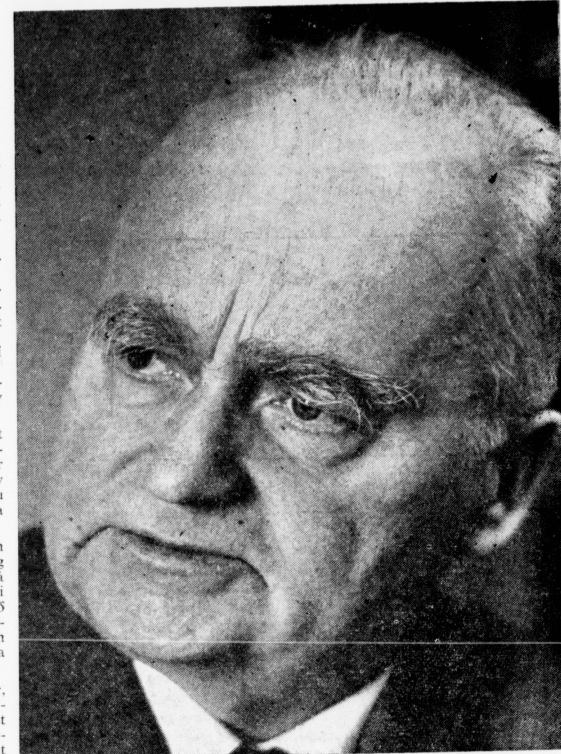
NEYÐAR UPPSKOT

Longst i neyðini fer háttvirdi lögmaður, tá ið hann i talu sín vil reyna at bera i botfylla fyr sín og samgonguflokkanna deydningapolitikki við at geva andsóð, ein skuldina fyr tann forða tungelda sjálfstýrisspolitikk teirra.

Tað má vera handan alt skil, harra lögmaður, tá ið nú sjálfstýrissamgongan vil bripla javnaðarmonnum og sambandsmonnum, merki teir sum politisk brotsmenn, ti teir ikki biðaðu seg fram til at styða ein møguligan kraftigan sjálfstýr- og loysingarpolitikk sum tann, ið háttvirdi lögmaður og háttvirdi fíggjaráðgjafarrin fyr flokkar sínar i nevndu brantdølum boðaðu frá, tá ið landsstýrið varð sett.

Men vit skilja, at tann politiska neyðin er so stór, at tað veruliga er einki mark fyr, hvørjar skilaveisar gerðir og tiltøk, háttvirdi lögmaður og hansara fylgisnevntar kunnu gera fyr at fjala sjálfstýrissmálinum, ið var so stór, at teir duttu so burtur úr royvum, at teir vóru ræðslu fómu at snæla ta sværtíni rollu ikki at greiða atkvøðu fyr einu neyðaruppskoti sum sínum. Teir sýndu at enná hesir neyðarungar av sjálfstýri ikki vóru annað enn shufflet, sett fram uppá kvamsvis.

Hesin atburður prógvaði til fullan ar, at sjálfstýrissamgongumennin innast inni ráðast seg sjálfv og sín politikk verri enn trollini á Hvalandum.

EITT KURIOSUM

Sum ein roki omaná sjálfstýrissamgonguleypin av skiladyri og fjalturkotum politikk kann sum eitt skuriosum nevnast, at hesir menn veruliga hava samtykt at strika tað i stjórnarskipanini at danskt skal lærast væl og víðiliga. Hetta gera teir, hóast tað i dag ikki finnst maður við mentunna skili, sum ikki ásannar, at við at læra danskt og fóroyskt væl og víðiliga hevur fóroyingurin fingið tað i barna- og ungdomsgávu at eiga lykilin til at nema allan norðurlandskan kultur og drekka av øllum norðurlandskum mentunarkeldum uttan meiri málsríð, tá ið ein fer úr barnaskúlanum at virka út i livinum ella at lesa víðari, ti við at duga fóroyskt og danskt væl og víðiliga mátti sum nýnorsk, ríkisnorsk, svenskt og íslenskt. Við hesum veruleika i huga skuldi ein trúð, at tað mátti ikki funnist politikkari i Fóroyum, ið var so einvegdur og fyltur av minnilutakenslu, at hann kom við uppskoti at strika danskt mál úr okkara skyldu at læra. Hvussu stuttligt og ríkt er tað ikki hjá fóroyingum at vera málsliga best fyr av øllum norðurlandskum tjóðunum, at vera hin einasta norðlandska tjóðin, har ið hvørt einasta menniskja, sum er málval at sær komið i evnum, skilir øll norðurlandska málini — uttan tað finska, ið er spottíð av øðrum málbali enn hin norðurlandska málini.

At taka tann hálsa partin av lyklinum til norðurlandska mentunarmálin burtur er einki minni enn dróm og brotsverk móti komandi ættarliðum her á landi. Eingin kann hugsa annað enn at hetta er ætlanin hjá sjálfstýrissamgonguni við uppskotinum um at strúka skylduna at læra danskt mál. Tað er ikki bannað at læra danskt mál seg teir gevni sjálfstýrismenninir. Tað var illa, at teir i fyrstu aløvi i hergonguni móti donskum máli ikki bannaðu við lóg at læra tað.

UNDIRLUTAKENSUR

Um ikki so hervílt i fylgjum sínum sum strikanen av ti danska málinum so má tað nevast sum láturligt, óvugt og smáinnáð, at teir reystu sjálfstýrismenninir halda seg gera sjálfstýrskvæðið við at strika, at ríkisumboðsmaðurin skal hava rætt til at fáa avrit av landsstýrisins fundarsamtøkum, ið kortini eru almennar og soleiðis seinri atkomuligar hjá ríkisins tæknastemmonn og øðrum, sum hava atkvøða i tí, sum hendir her á landi.

Finstu grundin fyr, at ríkisumboðsmaðurin fær avrit av lands-

stýrisins stóðum straks, ið tær eru bókaðar og soleiðis komnar i gildi fyri almenningin er, at menn harvið hava vilja skapt hitt besta og líðligasta samarbeið millum ríkið og Fóroyar.

Hetta góða samarbeiði skuldu allir skilamenn, ið unna Fóroyum væl, viljað høft, ið hvussu er so leingi, vit hava felagsmál við danska ríkið og standa sum ein partur av tí.

Harmiligt, at menn skulu vera so fyltir við undirlutakenslu, at teir syna politiska vesaldóm sín i so smáttakernum skapi, at teir veruliga gera okkum sum tjóð fyr skommum.

BERSOGIÐ UMMELI

Tað tórvær andsóðuni ikki at siga stórt um, hvussu sitandi landsstýri hevur roynt hesi 4 árin, ið tað hevur rátt fyr borgum, ti fáur hevur fingið so bersoga ummáli, sum tað, ið teir fóru hava givið hvørjum øðrum.

Færmaðurin i fíggjarnevndini harra Knud Vang sigur bart út i blaði sínum, at tað hevur ikki verið møgult i driva ein skapandi politikk fyri tjóðveldismonnum. Hann leggur á Erlend Patursson og hann leggur á Sigurd Joensen. Sigurd Joensen sigur hann hevur verið ið ómøguligt, ti hann hevur einki fingið frá hendini. Sakir hava far-ið i lógarmyndina til harra lógfrøðingin Sigurd Joensen og har eru tær boldar og summari hjá spurdar i aftur tær flestu langt, langt i úrtí viðgjørðar.

Og tjóðveldismenn hava ikki verið mildari i orðum um fólkaflakkin, sum teir siga einki annað enn ein konservativur sambandsflokkur, sum hevur mist alt áræði og alt ímíttíva.

So hava hesir partar sitið og ríkt og karðað hvørjum øðrum við grovrum, at holdið hevur hingið i lepum sum hjá Gretti, ið sló allar gásurangarnar i stein. Teir hava i víðdrítt sínum forkomið stór-málum eins og smámálum i hópalum.

IKKI FLÆTTANDI VIÐ

Alla tjóðina hevur staðið at bresta hjá teimum — og einaferð, tá ið lögmaður misti nevrumar, fngu vit at vita frá honum, at tað var brost-ið, og at val mátti tí fara fram. Tað var beinanvegin ikki flættandi við tjóðveldismonnum. Hann mátti leggja frá sær, segði hann.

Og tað, sum lögmaður segði, fór ein væl at trúgva og rokna við! Illeita hann sum orðloysing?

Nei, tað fór ikki at bera tí!

Nú kókaði potturin i eldin — og